

PROGRESJONSPLAN FOR FAGOMRÅDENE

GJENNOM BARNEHAGENS HVERDAGSAKTIVITETER.

ANTALL, ROM OG FORM:

«Barnehagen skal synliggjøre sammenhenger og legge til rette for at barna kan utforske og oppdage matematikk i dagligliv, i teknologi, natur, kunst og kultur og ved selv å være kreative og skapende. Arbeid med fagområdet skal stimulere barnas undring, nysgjerrighet og motivasjon for problemløsning.»

Gruppe:	Meitemark 1 – 2 år	Skogmus 2 – 3 år	Ekorn 3 – 4 år	Rev 4 – 5 år	Gaupe 5 – 6 år
	Kunne gjenkjenne former, bruke putteboks. Bruke rim og regler og eventyr med tall. Telle til tre Få erfaring med ulike størrelser og mengder. Begrepstrening i hverdagsaktiviteter. Puslespill	De voksne peker og teller barna i samlingsstund. Bevisst bruk av tallbegrep i rutinesituasjoner. Bevisst bruk av preposisjoner (først, mellom, sist). Begynnende forståelse av rom. Konstruksjonslek, duplo og klosser. Sortere etter størrelse og farge. Sortere leker i ryddesituasjonen.	Enkle terningspill. Leke med form og mønster. Sortere Størrelser Telle til 10 Vite forskjellen på lang/kort, stor/liten.	Få kjennskap til enkle former og mønster Telle til 20 Kopiere og lage mønster. Forstår preposisjoner som framfor, bak, øverst, nederst, på, under, over. Fokus på vekt og mengde ved for eks. baking.	Kjenne igjen tallene 1 – 10. Kunne navn på former som firkant, sirkel, trekant, rektangel. Øve på å telle til 100. Spille kort og terningspill – kunne telle og flytte. Begynnende kjennskap til klokka. Bruke ulike måleredskap. Oppmerksom på former i naturen og nærmiljøet.
Rammeplanen «Gjennom arbeid med antall, rom og form skal barnehagen bidra til at barna:»	Bruke kroppen og sansene for å utvikle romforståelse	Leke og eksperimentere med tall, mengde og telle og får erfaring med ulike måter å uttrykke dette på.	Undersøke og gjenkjenne egenskaper ved former og sortere dem på ulike måter.	Erfare størrelser i sine omgivelser og sammenligne disse. Oppdage og undre seg over matematiske sammenhenger.	Utvikle forståelse for grunnleggende matematiske begreper. Undersøke og få erfaring med løsning av matematiske problemer og oppleve matematikk- glede.

Personalet skal bruke matematiske begrep reflektert og aktivt i hverdagen. For å utvikle til matematisk tenkning bruker personalet ulike bøker, spill, sanger, musikk, digitale verktøy, naturmateriale, leker og utstyr.

Personalet skal berike barnas lek og hverdag med matematiske ideer og utdypende samtaler.

Personalet skal stimulere og støtte barnets evne og utholdenhet i problemløsning – våge å streve litt-våge å bruke tid-våge å bruke tid-våge ulike måter!

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

«bidra til at barna får utforske og utvikle sin språkforståelse, språkkompetanse og et mangfold av kommunikasjonsformer.» «Barnehagen skal bidra til at barn leker med språk, symboler og tekst og stimulere til språklig nysgjerrighet, bevissthet og utvikling.»

Gruppe:	Meitemark 1 – 2 år	Skogmus 2 – 3 år	Ekorn 3 – 4 år	Rev 4 – 5 år	Gaupe 5 – 6 år
	Benevne (sette ord på) det barnet er opptatt av. Benevne kroppsdelar og følelser. Bruke rim og regler og sanger – forsterket med kropp, konkrete og tegn. Begrepstrening i hverdagsaktiviteter f.eks. ved stellesituasjonen. Se/lese i bøker.	Bevisst bruk av ulike ord i rutinesituasjoner – Barnet skiller mer på seg selv og de andre. Sortere begrep og forstå ulikheter og likheter. Ulike klesplagg, min og dine sko mm Dramatisering av eventyr – bruk av konkrete.	Delta i rim, regler og sanger. Kunne leke med språket. Lytte til hverandre og vente på tur. Lytte til å gjenkjenne lyder. Høytlesning	Det inviteres til ulike typer samtaler der barna får anledning til å fortelle, undre seg, reflektere og stille spørsmål.	Skrivedans Lekeskriving – skriveretning. Skrive navnet sitt. Fortelle ei detaljert historie
Rammeplanen: «Gjennom arbeid med kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bidra til at barna:»	Videreutvikle sin begrepsforståelse og bruke et variert ordforråd Oppleve spenning og glede ved rim, regler og sang.	Oppleve spenning og glede ved fortellinger, regler og sang.	Uttrykke sine følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter. Oppleve spenning og glede ved høytlesning, fortellinger, rim, regler og samtale.	Bruke språk til å skape relasjoner, delta i lek og som redskap til å løse konflikter. Oppleve spenning og glede ved å leke, improvisere og eksperimentere med rim, rytme, lyder og ord.	Møte et mangfold av eventyr, fortellinger, sagn og uttrykksformer. Utforske og gjøre erfaringer med ulike skriftspråsuttrykk, som lekeskrift, tegning og bokstaver, gjennom lese- og skriveaktiviteter

Personalet skal skape et variert språkmiljø der barna får mulighet til å oppleve glede ved å bruke språk og kommunisere med andre. Personalet skal synliggjøre språklig og kulturelt mangfold, og støtte barnas ulike kulturelle uttrykksformer og identiteter og fremme mangfold i kommunikasjon, språk og andre uttrykksformer.

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

«Vaner og handlingsmønster tar form allerede fra tidlig alder. Gode vaner som tilegnes i barnehagealder kan være livet ut. Barnehagen skal legge til rette for at alle barn kan oppleve bevegelsesglede, matglede og matkultur, mentalt og sosialt velvære og fysisk og psykisk helse.»

Gruppe:	Meitemark 1 – 2 år	Skogmus 2 – 3 år	Ekorn 3 – 4 år	Rev 4 – 5 år	Gaupe 5 – 6 år
	Bli godt kjent med barnehagens uteområde. Kunne gå Spise selv. Peke øye, nese, munn, hånd, mage og fot. Bruke sansene; smake, lukte, føle. Trille ball. Holde en blyant. Delta i baking/forberedelse av måltid. Begynne å kle av og på seg selv. Vaske hender før måltid.	Gå i ulent terreng Bli kjent i nærmiljøet. Begynne å trene på å smøre sin egen mat. Kjenne navn på kroppsdelene. Sykle på trehjuls sykkel. Tur minst en gang pr uke. Gå og leke på ulikt underlag ute og inne.	Rulle, kripe, hoppe. Vaske hender selv. Matvaner: sunn og god mat. Opplive kroppslig mestring ut fra egne forutsetninger. Kan smøre brødskeiv. Respekt for at alle er forskjellige. Grønne tanker – glade barn.	Kle på seg selv med litt hjelp. Springe, hoppe, bråstoppe uten å falle. Hinke, balansere, stupe kråke. Stimulere til nye utfordringer i fysiske aktivitet som klatrestativ og klatring i skogen.	Selvstendig påkledning. Hinke på en fot. Kunne kaste og ta imot ball. God kroppsbehersekelse. Bruke naturen gjennom alle årstider.
Rammeplanen: <i>«Gjennom arbeid med kropp, bevegelse, mat og helse skal barnehagen bidra til at barna:»</i>	Få oppleve trivsel, glede og mestring ved å utvikle nye motoriske ferdigheter og kroppsbehersekelse. Utvikle gode vaner for hygiene.	Få videreutvikle motoriske ferdigheter, koordinasjon og fysiske egenskaper. Bli kjent med et godt og variert kosthold.	Bli kjent med egne behov og bli bedre kjent med menneskekroppen. Bli trygg på egen kropp og få en positiv oppfatning av seg selv. Bli kjent med egne følelser. Få varierte opplevelser med fysisk aktivitet inne og ute.	Få oppleve å vurdere og mestre risikofyllt lek gjennom kroppslige utfordringer som varierer med årstidene. Sette grenser for egen kropp og respektere andres grenser.	Få oppleve trivsel, glede og mestring ved allsidig bevegelseserfaring inne og ute, året rundt. Få innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og veien fra mat til måltid.

Personalet skal være aktive og tilstedeværende, støtte og utfordre barna til variert kroppslig lek og anerkjenne barnets mestring.
 Personalet skal bidra til at barna tilegner seg gode vaner, holdninger og kunnskaper om kost, hygiene, aktivitet og hvile.
 Personalet skal kjenne og praktisere nasjonale føringer for helsefremmende og forebyggende tiltak som gjelder barn.

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

«Opplevelser og erfaringer i naturen kan fremme forståelse for naturens egenart og barnas vilje til å verne om naturressursene, bevare biologisk mangfold og bidra til bærekraftig utvikling. Barnehagen skal legge til rette for at barna kan få et mangfold av naturopplevelser og få oppleve naturen som arena for lek og læring.» Rammeplanen

Gruppe:	Meitemark 1 – 2 år	Skogmus 2 – 3 år	Ekorn 3 – 4 år	Rev 4 – 5 år	Gaupe 5 – 6 år
	Bli trygg på å være ute i all slags vær. Få gode opplevelser ved å være i naturen. Se på bilder av kjente dyr og bli kjent med hvilken lyd de lager. Trilletur i nærmiljøet. Veilede barna på å kaste søppel i søppelbøtta.	Utelek hver dag i all slags vær. Fast turdag hver uke. Få erfaring med dyr, insekt og vekster i naturen. Gi barna en begynnende forståelse for at vi har ulike typer søppel.	Gå på tur i nærmiljøet. Kjenne årstidene. Vite hvor maten kommer fra. Oppmuntre barna til å iaktta estetiske fenomener i naturen som en glatt stein, myk mose, et rart tre osv. Vekk barnas interesse ved å være deltakende og aktive voksne. Ivareta naturen, rydde opp etter oss når vi har vært på tur. Gi barna erfaringer med kildesortering.	Følge endringer i naturen gjennom et år. Plante frø og høste frukt. Samtale med barna om å kle seg riktig for å være på tur. La barnet smøre sin egen matpakke som vi skal ha med oss på tur. Samtale med barna om viktigheten rundt kildesortering.	Kan se på været og skjønnere hva slags klær vi trenger. La barnet være med på å velge turmål. Bruke kart og kompass sammen med barna, bevisstgjøre dem på retning, avstand og terreng. Bruke nærmiljøet til kulturelle opplevelser. Bli kjent med naturens kretsløp. Rusken-aksjon.
Rammeplanen: «Gjennom arbeid med natur, miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna:»	- får gode opplevelser med friluftsliv året rundt	- opplever og utforsker naturen og naturens mangfold	- får kunnskap om dyr og dyreliv. - får kjennskap til dyrenes og menneskets livssyklus - Lager konstruksjoner av ulike materialer og utforsker muligheter som ligger i redskaper og teknologi.	- får kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling, lærer av naturen og utvikler respekt og begynnende forståelse for hvordan de kan ta vare på naturen	- opplever, utforsker og eksperimenterer med naturfenomener og fysiske lover.

Personalet skal legge til rette for mangfoldige naturopplevelser og bruke naturen som arena for lek, undring, utforskning og læring. Personalet skal gi barna tid og anledning til å stille spørsmål, reflektere og lage egne forklaringer på problemstillinger, og til å delta i samtaler om det de har erfart og opplevd. Personalet skal synliggjøre naturfenomener og reflektere sammen med barna om sammenhenger i naturen.

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

«Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier, normer og holdninger. Barnehagen skal la barna få kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn og erfaringer med at kulturelle uttrykk har egenverdi.»

Gruppe:	Meitemark 1 – 2 år	Skogmus 2 – 3 år	Ekorn 3 – 4 år	Rev 4 – 5 år	Gaupe 5 – 6 år
	Kroppskontakt, trygghet og omsorg. Begynnende empati. Dele med hverandre, Jul- og påskebudskap/ tradisjoner Begynnende utvikling av sosiale ferdigheter som si hei, vinke hade.	Få erfare at forskjellige mennesker har ulike behov. Lære respekt for det som lever. Være greie mot hverandre. Oppleve medvirkning. Sette ord på barnets følelser.	Respekt for voksne og andre barn. Takke for hjelp og mat. Vilje til å vise omsorg/trøste andre. Lære om barn som bor i andre deler av verden. Evne til empati. Julegudstjeneste.	Bidra til å løse konflikter. Se andre sine behov og handle positivt ut fra dette. Lære om kristne grunnverdier og grunnleggende verdier i samfunnet.	Hjelp barn som er mindre. Legge til rette for gode samtaler. Godta at vi er forskjellige og vise forståelse for hverandre. Kjenne til norske tradisjoner og høytider.
Rammeplanen: «Gjennom arbeid med etikk, religion og filosofi skal barnehagen bidra til at barna:»	-utvikler interesse og respekt for hverandre og forstår verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap	- får kjennskap til fortellinger og tradisjoner som er representert i barnehagen	-får kjennskap til grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon og blir kjent med religioner og livssyn som er representert i barnehagen	-utforsker og undrer seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål -får kjennskap til, forstår og reflekterer over grunnleggende normer og verdier	-får en forståelse for at det finnes mange ulike måter å forstå ting på og leve sammen på

Personalet skal formidle fortellinger og skape rom for barnas opplevelser, samtaler, erfaringer og tanker om religion, livssyn, etikk og eksistensielle temaer. Personalet skal bidra til å utvikle barnas toleranse, interesse og respekt for hverandre og for mennesker med ulik kulturell, religiøs eller livssynsmessig tilhørighet.

Personalet skal identifisere verdikonflikter i hverdagen, reflektere over verdiprioriteringer og holdninger og ha et bevisst forhold til hvordan disse kommer til uttrykk i arbeidet med barna.

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

«Opplevelser med kunst og kultur i barnehagen kan legge grunnlag for tilhørighet, deltakelse og eget skapende arbeid. I barnehagen skal barna få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barna anledning til utforskning, fordypning og progresjon.»

Gruppe:	Meitemark 1 – 2 år	Skogmus 2 – 3 år	Ekorn 3 – 4 år	Rev 4 – 5 år	Gaupe 5 – 6 år
	Synge for/med barna Bli med på enkle sanger Bruke kroppen i maleaktiviteter - hånd/fot. Gi barna mulighet til å undersøke ting, se på, kjenne på, lytte til. Utkledning Eventyr – dans – musikk Være oppmerksom på barnets kroppslige uttrykk. Gi barna førstehåndserfaringer med instrumenter.	Utkledningslek Dans, musikk og rytme Lese bøker. Navn på farger. Bevegelsessanger. Dramatisere korte eventyr. Lage dyreløyer. Rollelek Gi hjelp, støtte og utfordringer i leken. Skape tilhørighet til gruppen gjennom lek. Støtte barnets nysgjerrighet.	Eksperimentere med farger og maling. Bruker ulike typer materialer og teknikker. Er med på drama/utledning. Lytte til musikk. Delta i sangleker i større gruppe. Ta med barna på ulike lekaktiviteter med bruk av begreper.	Fargelegge innenfor strek. Legge til rette for spikking med kniv. Kunne klippe ulike former. Kunne tegne/male ut fra fantasi og virkelighet. Lytte til musikk. Ha formingsaktiviteter med inspirasjon fra bøker, historier eller eventyr.	Bli kjent med lokal kultur. Bli kjent med historiske plasser i nærmiljøet. Bruke biblioteket. Beherske ulike formingsteknikker. Kan klippe. Legge til rette for bruk av musikk, dans og instrumenter.
Rammeplanen: «Gjennom arbeid med kunst, kultur og kreativitet skal barnehagen bidra til at barna:»	-har tilgang til ting, rom og materiale som støtter opp om deres lekende og estetiske uttrykk	-møter et mangfold av kunstneriske og kulturelle uttrykksformer og utforsker og deltar i kunst- og kulturopplevelser sammen med andre.	-tar i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede -opplever glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet	-bearbeider inntrykk og følelser i møte med kunst, kultur og estetikk gjennom skapende virksomhet ute og inne.	-får bruke ulike teknikker, materialer, verktøy og teknologi til å uttrykke seg estetisk -opplever glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet

Personalet skal motivere barna til å uttrykke seg gjennom musikk, dans, drama og skapende virksomhet, og gi dem mulighet til å utvikle varierte uttrykksformer.

Personalet skal gi rom for, støtte og berike barnas bearbeiding av møter med kunst og kultur.

Personalet skal være lydhøre, anerkjenne og imøtekomme barnas egen tradisjonskultur og barnekultur.

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

«Barnas medvirkning i barnehagens hverdagsliv legger grunnlaget for videre innsikt i og erfaring med deltakelse i et demokratisk samfunn. Gjennom utforsking, opplevelser og erfaringer skal barnehagen bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø, samfunnet og verden.»

Gruppe:	Meitemark 1 – 2 år	Skogmus 2 – 3 år	Ekorn 3 – 4 år	Rev 4 – 5 år	Gaupe 5 – 6 år
	Trilletur i nærmiljøet. Være en del av fellesskapet. Hvem er her og hvem mangler i gruppa. Observere bil, buss og fly. Utforske det nære, lekeplassen og skogen.	Hjelpe til å dekke bordet. Vennskap. På tur for å se barnas hus. Lekegrupper. Bli kjent med området rundt barnehagen.	Bli kjent i nærmiljøet. Lære enkle trafikkregler. Hvor bor jeg? Vennskap FORUT Kirka, biblioteket, skolen.	Ha kjennskap til trafikkregler. Ha kunnskap om brannvern og nødnummer. Lære om bedrifter i nærmiljøet. Vennskap FORUT	Samisk flagg og kultur Nasjonaldagen Lokal kultur Vennskap FORUT Samtale med barna om likheter og ulikheter, både når det gjelder individer, nasjonalt og internasjonalt.
Rammeplanen: «Gjennom arbeid med nærmiljø og samfunn skal barnehagen bidra til at barna:»	-oppmuntre til å medvirke i egen hverdag og utvikle tillit til deltakelse i samfunnet	-erfare at alle får utfordringer og like muligheter til deltakelse	-utforske ulike landskap, blir kjent med institusjoner og steder i nærmiljøet og lærer å orientere seg og ferdes trygt. -blir kjent med at samene er Norges urfolk, og får kjennskap til samisk kultur.	-blir kjent med ulike tradisjoner, levesett og familieformer.	-blir kjent med lokalhistorie og lokale tradisjoner -får kjennskap til nasjonale minoriteter. -får en begynnende kjennskap til betydningen av menneskerettighetene, spesielt barnekonvensjonen.

Personalet skal sørge for at barna erfarer at deres valg og handlinger kan påvirke situasjonen både for dem selv og for andre.
 Personalet skal gi barna like muligheter, fremme likestilling og motvirke diskriminering, fordommer, stereotyper og rasisme.
 Personalet skal gi barna forståelse av at samfunnet er i endring, og at de inngår i en historisk, nåtidig og fremtidig sammenheng.